

Verejné financie čelia veľkým výzvam, dlhodobá udržateľnosť sa výrazne zhoršila už pred pandémiou

Cieľom správy je vyhodnotiť situáciu vo verejných financiách na horizonte nasledujúcich päťdesiatich rokov, berúc do úvahy demografický vývoj, výsledky hospodárenia verejných financií v roku 2019 a v tom roku prijaté politiky. Aktuálna správa je špecifická v tom, že bola pripravovaná v čase pandémie koronavírusu SARS-CoV-2. Dôsledky pandémie na ekonomický vývoj a verejné financie v roku 2020 budú značné, pričom rozsah dopadov je v súčasnosti veľmi neistý. Z uvedeného dôvodu správa obsahuje aj viaceré scenáre vývoja po zohľadnení vplyvu pandémie.

Dlhodobá udržateľnosť verejných financií nebola v roku 2019 dosiahnutá. Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti dosiahol úroveň 4,2 % HDP, čím sa riziká pre dlhodobú udržateľnosť v porovnaní s rokom 2018 zvýšili a dosahujú strednú úroveň. Znamená to, že ak by sme vzali do úvahy len vývoj v roku 2019 bez vplyvu pandémie v ďalších rokoch, tak na udržanie dlhu verejnej správy pod hornou hranicou limitu na dlh vo výške 50% HDP v období najbližších päťdesiatich rokov, by bolo potrebné v strednodobom horizonte prijať dodatočné opatrenia na strane príjmov alebo výdavkov, ktoré trvalo zlepšia saldo hospodárenia verejných financií vo výške približne 4,2 % HDP.

K zhoršeniu dlhodobej udržateľnosti verejných financií došlo tretí rok za sebou. V porovnaní s rokom 2018 sa ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti zhoršil o 2,6 % HDP. Ivan Šramko, predseda Rady pre rozpočtovú zodpovednosť: „*Hlavným dôvodom sú zmeny v dôchodkovom systéme, pričom najväčší vplyv malo zastropovanie veku odchodu do dôchodku. Očakávame, že prijatá legislatíva zvyšujúca výdavky na dôchodky a zároveň postupne silnejúci vplyv starnutia populácie budú významne prispievať k zhoršovaniu hospodárenia rozpočtu už v najbližších rokoch.*“ Vláda tiež nepremietla priaznivé ekonomické podmienky do zlepšenia hospodárenia v roku 2019.

V súvislosti s pandémiou Rada uvažuje pre rok 2020 so scenárom poklesu ekonomiky o 10,3 %, čo by spolu s ostatnými vplyvmi opatrení známych k dnešnému dňu zvýšilo deficit verejných financií na 7,8 % HDP. Z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií je však **viac ako výsledok roka 2020 dôležitý vývoj v nasledujúcich rokoch determinovaný prijatou legislatívou, súčasnou pandémiou a súvisiacim ekonomickým vývojom.**

Rada predpokladá, že ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti pre rok 2020 by sa zvýšil k úrovni 8 % HDP, čo predstavuje z pohľadu dlhodobej udržateľnosti už vysoké riziko. Ivan Šramko: „*Ak by sme zohľadnili len vplyv prijatia 13. dôchodkov a nárastu miezd vo verejnom sektore, tak aj bez vplyvu pandémie koronavírusu by došlo v porovnaní s rokom 2019 k dodatočnému zhoršeniu dlhodobej udržateľnosti o 1 p.b., čím by došlo k prekročeniu hranice vysokého rizika na úrovni 5 % HDP.*“ Vplyv pandémie koronavírusu na ukazovateľ RRZ odhadla v rozpätí 2,4 až 3,0 % HDP v závislosti od uvažovaného konkrétneho scenára ekonomického vývoja.

Napriek tomu, že rôzne makroekonomické scenáre vplyvu pandémie nevedú k dramaticky rôznym výsledkom z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií, **pri vyhodnocovaní následkov pandémie je potrebné vziať do úvahy aj vplyv na životnú úroveň obyvateľstva.** Pri nižšom ekonomickom raste bude nižšia aj životná úroveň populácie.

Analýza bezpečnej úrovne dlhu ukazuje, že do budúcnosti je potrebné výraznejšie znižovať dlh, pričom tempo jeho znižovania a požadovaná úroveň zníženia závisia od toho, v akom rozsahu prijme súčasná alebo budúce vlády opatrenia na trvalé zlepšenie salda verejných financií. Ivan Šramko: „*V roku 2019 čistý dlh Slovenska dosiahol úroveň 43,2 % HDP. Z analýzy bezpečnej úrovne dlhu vyplýva, že táto úroveň bola približne o 15 % HDP vyššia ako by bolo vhodné z pohľadu udržateľného vývoja dlhu.*“